

Andrzej F. Dziuba

"La transmission de la fe en la familia : V Congreso Mundial Teologico-Pastoral : Valencia, 4-7 de Julio de 2006", Madrid 2007 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 46/2, 299-304

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ficzny *Historia de Indias* i wielu innych dzieł, brak m.in. miejsca czy roku wydania.

Prezentowana publikacja jest interesującym pochyleniem się nad ważnym wycinkiem europejskiej myśli politycznej. Autor czyni to z dużą kompetencją i odpowiedzialnością badawczą. Umiejętne odwoływanie się do źródeł oraz literatury czyni z książki ważny przyczynek badawczy. Trzeba przyznać, że jest ona znaczone duchowymi elementami typowymi dla Ośrodka Myśli Politycznej. Wydaje się, że ważnym jest taka właśnie opcja badawcza.

Wydaje się, że w książce zbyt mało wybrzmiewa przesłanie ewangelizacyjne. Także wątek spotkania minimalnie dochodzi do głosu. Dla całości obrazu są one jednak ważne i twórczo uzupełniają ogólne założenia ideowe pracy W. Buchnera. W ten sposób pewne myśli i sformułowania ukazują się bardziej kompleksowo oraz zapewne pozwalają na bardziej obiektywne ich rozeznanie.

Książka ta jest ważną refleksją wokół hiszpańskiej myśli politycznej Złotego Wieku. Nie chodzi jednak tutaj tylko o dany czas, ludzi czy wydarzenia, choć to zostało szczególnie mocno podjęte, ale także o wielorakie konsekwencje i reperkusje. Ta sfera może zbyt mało dochodzi do głosu. Autor chyba zbyt mało dostrzega współczesną, realną obecność tamtych idei. One bowiem, choć w innych formach, ale są nadal dość żywo widoczne i praktycznie obecne.

Bp Andrzej F. Dziuba

Pontificio Consejo para la Familia. *La transmission de la fe en la familia*. V Congreso Mundial Teologico-Pastoral. Valencia, 4-7 de Julio de 2006. Universidad Catolica San Antonio, Biblioteca de Autores Cristianos. Madrid 2007, ss. XXVII + 682.

Zwyczajna obserwacja życia społecznego ludzkości, obok wielu różnych struktur, musi przywołać rodzinę. Jej miejsce w cywilizacyjnym rozwoju ludzkości ma swe niezbywalne miejsce. Wydaje się, że ze swej natury wnosi niezwykle twórczy wkład w przekazie życia, kultury i wychowania.

Także w przekazie wiary rodzina ma niezaprzeczną misję. To nie tylko jedno z zadań, ale to właśnie misja proporcjonalna do wagi przekazu wiary. Zresztą ze swej natury także wiara jest zwrotnie mocą ku właściwemu funkcjonowaniu.

Papieska Rada ds. Rodziny wraz z Diecezją Walencja i Uniwersytetem Katolickim św. Antoniego w Murcia zorganizowały V Światowy Kongres Teologiczno-Pastoralny w dniach 4-7 lipca 2006 r. w Walencja. Słynna „Biblioteca de Autores Cristianos” (BAC) znana od 1944 r. wydała akta tego Kongresu. Był jednym z wydarzeń V Światowego Spotkania Rodzin.

Całość publikacji otwiera spis treści (s. V-XV) i słynne słowa kard. Alfonso Lopez Trujillo w związku z wypadkiem w metrze (s. XVII). Po wprowadzeniu pióra A. Lopez Trujillo i K. J. Romer (s. XIX-XX) zamieszczono wykaz znaków i skrótów (s. XXI-XXII). Interesującym dodatkiem jest także wykaz organizacji i osób odpowiedzialnych za poszczególne elementy Kongresu (s. XXIII-XXVII).

Całość treściowa materiałów podzielona została na sześć części, a te na autorskie teksty, których liczba jest imponująca. Rekrutują się oni z autorytetów kościelnych i świeckich.

Część pierwsza akt zawiera konferencje pogłębiające (s. 3-154) i otwiera ją konferencja wprowadzająca A. Lopez Trujillo (s. 5-30). Dzisiaj istnieje zjawisko spotykania się rodziny i laickości, jak wskazuje C. Caffarra (s. 31-39). Dlatego, jak podkreśla X. Lacroix ważne jest dostrzeżenie prymatu rodziny w przekazie wiary w świecie zsekularyzowanym i laickim (s. 41-51). Sam przekaz wiary ma aspekty pastoralne, przypomina A. Canizares Llovera (s. 53-83). Znaczeniu wzajemnych relacji rodziców i dorastającej młodzieży w przekazie wiary w kontekście współczesnej kultury poświęcił swe wystąpienie M. M. Waldstein (s. 85-96). Natomiast aspekty teologiczne przekazu wiary zaprezentował R. Blazquez Perez (s. 97-114). Z kolei C. A. Anderson wskazuje, że rodzina, to coś więcej niż tylko ideologia (s. 115-125). „Rodzina w <<Katechizmie Kościoła Katolickiego>>” to temat wystąpienia W. J. Levada (s. 127-137). Część tę zamyka przedłożenie S. Dziwisa opatrzone tytułem: „Jan Paweł II, papież rodziny i życia” (s. 139-150) krótka refleksja T. P. Troppo wskazująca, że rodziny są prowadzone przez Ducha Świętego (s. 151-154).

Część druga dokumentacji zawiera zestaw homilii głoszonych podczas sprawowanych Eucharystii, w dniach 5-7 czerwca 2006 r., kolejno przez A. Lopez Trujillo, A. Garcia-Gasco i G. B. Re (s. 155-171).

Kolejna część omawianych materiałów opatrzona została tytułem: „Kwestie specjalistyczne” (s. 173-497). Wśród nich wyróżniono jako oddzielne specjalistyczne mniejsze bloki siedem szczegółowych tematów. Te zaś podzielono jeszcze na szczegółowe autorskie wystąpienia. Zatem najpierw wskazano na rodzinę w aspektach prawnych (s. 175-249). To pytanie o międzynarodową obronę osoby nienarodzonej, które stawia R. C. Barra (s. 175-194). Z kolei R. Navarro-Valls pyta o stabilność małżeństwa i swoisty efekt związania obecny w różnych systemach małżeńskich (s. 195-204). Sięgając do konkretnego rejonu świata I. M. Hoyos wskazała na blaski i cienie obrony prawa do życia w Ameryce Łacińskiej (s. 205-229). Jawi się nawet praktyczna sugestia, iż prawo powinno w pewnym sensie faworyzować rodzinę, podkreśla M. L. Batonnier Jean Villaceque (s. 231-237). Blok ten zamyka temat: „Rodzina

i prawa ludzkie. Wprowadzenie filozoficzne do praw ludzkich” podjęty przez R. Nieto Navia (s. 239-249).

Kolejna grupa zagadnień specjalistycznych koncentruje się wokół tematu: „Rodzina, doktryna społeczna i kwestie społeczne” (s. 251-282). Najpierw rodzina w *Kompendium Katolickiej Nauki Społecznej* w analizie dokonanej przez R. R. Martino (s. 251-260). Natomiast odpowiedź Kościoła na ataki różnych opcji socjalistycznych na rodzinę nakreślił J. Roback Morse (s. 261-275). Dodano tutaj jeszcze uwagi o rodzinie i jej aspektach socjalnych przedstawione przez Ch. Boutin (s. 277-283).

„Rodzina i demografia” to tematyka kolejnego bloku tej części akt (s. 283-366), który o takim samym tytule wystąpienia otwiera G. Majella Agnello (s. 283-292). Współcześnie dostrzegane zjawisko starzenie się ludności przeanalizował M. Schooyans (s. 293-298). Natomiast temat: „Ewolucja demograficzna w świecie” podjął G.-F. Dumont (s. 299-327). Rodzina chrześcijańska jako dar i nadzieja wybrzmiała w wykładzie R. L. G. Valenta (s. 329-354). Zamykając ten blok A. D’Entremont wskazał jeszcze na przemiany demograficzne (s. 355-366).

W czwartym bloku tematycznych części trzeciej podjęto szeroką tematykę wokół rodziny i bioetyki (s. 367-387), rozpoczynając od ogólnych uwag G. Miranda: „Rodzina i niektóre kwestie bioetyczne” (s. 367-374). Po tej linii M. Lopez Barahona przypomina, że embriion ludzki jest najmniejszym w rodzinie (s. 375-379). Dość wymownym jest przedłożenie J. Haas, wskazujące że ludzkość jakby pożywia się ku swemu istnieniu i rozwojowi właśnie w łonie rodziny (s. 381-387).

Rodzina i ekonomia to tematyka kolejnego blok szczegółowych analiz badawczych (s. 389-421). Nie możliwe jest, jak wskazuje J. T. Raga, uniknięcie w tej materii dotykania pewnych principów ekonomicznych (s. 389-398). W świecie zauważa się znaczne różnicowania demograficzne w kwestiach rodziny, przypomina A. Caloia (s. 399-406). Dobrze, że F. Michalin dotknęła tematu: „Rodzina i przedsiębiorstwo” (s. 407-413). Ogólnie trzeba pamiętać, że właśnie rodzina ma szczególny wkład w rozwój ekonomiczny ludzkości, podkreśla J.-D. Lecaillon (s. 415-421).

W specyficznych tematach nie mogło zabraknąć odniesienia do kwestii rodzina i ekumenizm (s. 423-457). Przecież on, jak przypomina M. Gregorius Ibrahim ma szczególne znaczenie w całej sferze działań ekumenicznych (s. 423-426). Tutaj także postawiono pytanie przez M. Panayotopoulos-Cassiotou, co jest niezwykle wymownym, o miejsce i znaczenie rodziny w Unii Europejskiej (s. 427-437). W całości misji trzeba, jako czyni C. Preda, pytać się o rolę rodziny chrześcijańskiej w wychowaniu religijnym dzieci (s. 439-448). Wreszcie Th. Romer postawił jedno z fun-

damentalnych pytań o rodzinę z perspektywy ewangelicznej, a jednocześnie z ukierunkowaniem ewangelizacyjnym (s. 449-457).

W ostatnim bloku tej części autorzy stawiają pytanie wokół tematu: „Rodzina i solidarność” (s. 459-497). To oczywiście, jak podpowiada M. Sanchez Sorondo, pytanie o solidarność międzypokoleniową (s. 459-464). Specyficznym jest tutaj pytanie o CEFAES, które przedstawia F. Poole Perez Pardo (s. 465-466), a dopowiada jeszcze, obok innych propozycji M. Teresa Vazquez (s. 467-476). Kwestie zdrowia oraz kierunku spełniania się wiary w życiu oraz drogach powołania i przeżywania drogi rodziny ukazuje A. Lejeune (s. 477-484). Tutaj jest potrzebne szczególnie oczekiwane świadectwo wielorakich i długich przemian, jakie musiała przejść ta problematyka, co ukazał L. Ferlauto (s. 485-490). Tutaj także zamieszczono interesujący tekst wskazujący na potrzebę poszukiwania uzgodnienia między nauczaniem, pragnieniem i oczekiwaniem osobowym, w które wpisane jest dążenie do pełni osobowego rozwoju, co stara się ukazać Ch. De Marcellu De Vollmer (s. 491-497). W ten sposób zakończone zostały teksty, wystąpienia czy inne materiały, które znalazły się w części trzeciej prezentowanego zbioru. To m.in. kwestie spraw prawnych, nauki społecznej, demografii, bioetyki, ekonomii, ekumenizmu i solidarności.

Czwarta część prezentowanych akt poświęcona została doświadczeniom pastoralnym (s. 499-551). Najpierw G. Pell wskazał na doświadczenia pastoralne w Australii wokół tematyki rodziny i życia (s. 501-507). Ważnym był głos C. Ruini, który przybliżył – w formie świadectwa - doświadczenia rzymskie na temat przekazu wiary w rodzinie (s. 509-513). C. Ruini. W tym samym nurcie F. J. Errazuriz Ossa dzielił się doświadczeniami pastoralnymi wpływającymi z wieloletnich doświadczeń CELAM, zwłaszcza w zakresie tematyki rodziny i troski o życie (s. 515-520). Dobrze, że A. Scola zwrócił uwagę na doświadczenia w przygotowaniu instytutów do rodziny (s. 521-525). Ponownie wróciły pytania o troskę duszpasterską o rodziny i życia w Europie, jak to sygnalizuje J.-P. Ricard (s. 527-546). Natomiast szeroko pojęta ewangelizacja, jak przypomina C. Sepe, ma swoje źródło w rodzinie i z rodziny, a zatem jest ona istotnym elementem domowego Kościoła wpisanego w dzieło ewangelizacji (s. 547-551).

Czternaście nowych ruchów kościelnych i nowych wspólnot zaprezentowano w piątej części prezentowanych akt (s. 553-665). Ogólnej prezentacji dokonał tutaj J. L. Ortega y Alamino (s. 555-556). Jako pierwsza została zaprezentowana przez J. Carron „Comunion e Liberacion” (s. 557-563). Z kolei F. Figari ukazał „Familia Sodalite” (s. 565-571), a J. Gabaldon Lopez i B. Blanco „Foro Espanol de la Familia” (s. 573-584). Natomiast „Matrimonios para Cristo” zaprezentowana została przez F. Padilla i G. Padilla (s. 585-

590). Kolejną formę odnowy, tj. „Equipos de Nuestra Senora” omówili G. de Roberty i M.-Ch. de Roberty (s. 591-599). Po ukazaniu odnowy w Duchu Świętym przez S. Martinem (s. 601-607), K. Arguello zaprezentował drogę neokatechumenalną (s. 609-613), a A. Riccardi Wspólnotę św. Egidiusza (s. 615-619) i wreszcie G. de Luca ruch Focolares (s. 621-629). „Red Mundial Crescendo para un Envejecimiento Humano y Cristiano” omówił A. Marxuach (s. 631-633), a A. Corcuera Martinez del Rio przybliżył legionistów Chrystusa (s. 635-640). Kolejna prezentacja dokonana przez L. Jimenez Gonzalez poświęcona była „Instituto Berit de la Familia” (s. 641-650), a N. Muangkroot i E. Muangkroot ukazali Międzynarodową Konfederację skupiającą ruchy rodzin chrześcijańskich (s. 651-657). Jako ostatni D. Lea, B. Lea i A. Lopez Pantero omówili światowe i zarazem międzynarodowe spotkania małżeńskie (s. 659-665).

Szósta część prezentowanego zbioru zawiera podsumowania (s. 667-682). Najpierw podano podsumowania V Światowego Kongresu Teologiczno-Pastoralnego (s. 669-679), a następnie podsumowania Kongresu poświęconego osobom starszym (s. 681-682).

Na kartach prezentowanej książki, która jest do pewnego stopnia aktami V Międzynarodowego Kongresu Teologiczno-Pastoralnego wybrzmiewa znaczne bogactwo wielopłaszczyznowych przesłań. Kongres ten stanowił jeden z ważnych centralnych wymiarów V Światowego Spotkania Rodzin, który odbył się w lipcu 2006 r. To wielki wkład w refleksję nad kwestiami małżeństwa, rodziny i życia. Wydaje się, że owo nachylenie pastoralne nie do końca wyczerpuje bogactwo podjętej tematyki badawczej, choć została ona przedstawiona bardzo szeroko i wszechstronnie. Wydaje się bowiem, że kwestie rodziny i życia są kategoriami interdyscyplinarnymi. Dopiero w takiej wizji istnieje szansa pełniejszego rozeznania tego co zwiastuje Kościół, a co z taką determinacją przepowiadał i o czym świadczył Sługa Boży Jan Paweł II, a dziś kontynuuje Benedykt XVI.

Przedstawione wystąpienia naukowe prezentują wieloletni dorobek badawczy oraz szerokie kompetencje. Stosunkowo łatwo można w nich dostrzec gotowość do dialogu i poważnej refleksji, mając na względzie całość pasterskiej posługi Kościoła, także wobec współczesnego świata. Prezentacje ruchów czy doświadczeń miały raczej charakter świadectw, co nadawało im duży walor autentyczności ewangelicznego. To zetknięcie się z wieloma nowymi charyzmatami czy drogami rozeznania posługi dla świata.

Niezwykle ważnym, dla zrozumienia przesłania, jest sformułowanie wiodącego tematu Kongresu. Zwrócenie uwagi na przekaz wiary dotyka istoty trwania orędzia ewangelicznego Jezusa Chrystusa, które zostało zadane jako zbawcze przepowiadania aż do skończenia czasów. Dziś przybiera ono już formy no-

wej ewangelizacji. W to dzieło winni być zaangażowani wszyscy ochrzczeni, każdy stosownie do swych osobowych predyspozycji i możliwości oraz niesionego powołania. Zresztą, każdy człowiek winien ciągle odkrywać swe możliwości czynienia dobra i obdarowywania innych, zwłaszcza w tych wielkich wartościach jakimi jest rodzina i dar życia.

Przekaz wiary, jak wskazuje Kongres w szczególny sposób koncentruje się na rodzinie. Jest to oczywista prawda, która jednak wymaga ciągle odradzającego się świadectwa wiary i miłości, oświeconej blaskiem prawdy (*Veritatis splendor*). Co więcej, nikt nie jest w stanie doskonale zastąpić rodziny w tym świadectwie. Okazuje się bowiem, że jest to funkcja niezbywalna, która nie powinna być poddawana interpretacjom ideologicznym. Ten znak dodatkowo czyni z tego aktu szczególnie wymowny znak Bożej łaski, doświadczanej przez ludzi.

Bp Andrzej F. Dziuba

Édouard Glotin, SJ, *La Bible du Coeur de Jésus. Un Livre de Vie pour les générations du IIIe millénaire*, avec la collaboration de X. Skof, M. Pradère, J.-D. Moneyron ; Préface du cardinal Chr. Schönborn, Presses de la Renaissance, Paris 2007 (juin), p. 765.

Nabożeństwo do Serca Jezusa, podobnie jak i inne nabożeństwa po soborze Watykańskim II, przeżywa swój kryzys (choć niektórzy mówią o powolnym jego odradzaniu się, szczególnie w Ameryce Łacińskiej). W krajach Zachodnich prawie całkowicie zniknęło ono z praktyki liturgicznej Kościoła, a młodzi ludzie już nie czują tego nabożeństwa. Być może odpowiedzialność za taki stan rzeczy ponosi sposób praktykowania tego nabożeństwa, nacechowany pewną dewocjonalnością, jak i sposób reflektowania tajemnicy Serca Bożego, w których brakuje prób nawiązania kontaktu z nową wrażliwością religijną młodego pokolenia i w ogóle chrześcijan dwudziestego pierwszego wieku. Taka możliwość pojawia się dzisiaj, gdy lepiej zaczynamy rozumieć biblijne znaczenie pojęcia „serce” oraz gdy refleksja nad tajemnicą Serca Jezusa skupia się przede wszystkim na Jezusie i jego miłości do nas a nie na fizycznej części Jego ciała (dlatego też wskazane jest mówienie o „Sercu Jezusa” niż na przykład używanie określenia „Najświętsze Serce”, „Serce Boże”; zaleca się też unikanie przedstawięń izolujących Serce Jezusa od osoby Jezusa).

W roku 2006 Kościół wspominał 50. rocznicę opublikowania przez Piusa XII encykliki *Haurietis Aquas* (1956), dokumentu mającego wskazać, już w połowie dwudziestego wieku, kierunek rozwoju kultu Serca Jezusa. Z tej okazji pojawiły się dwa papieskie teksty, które można uważać za komentarz do tej en-